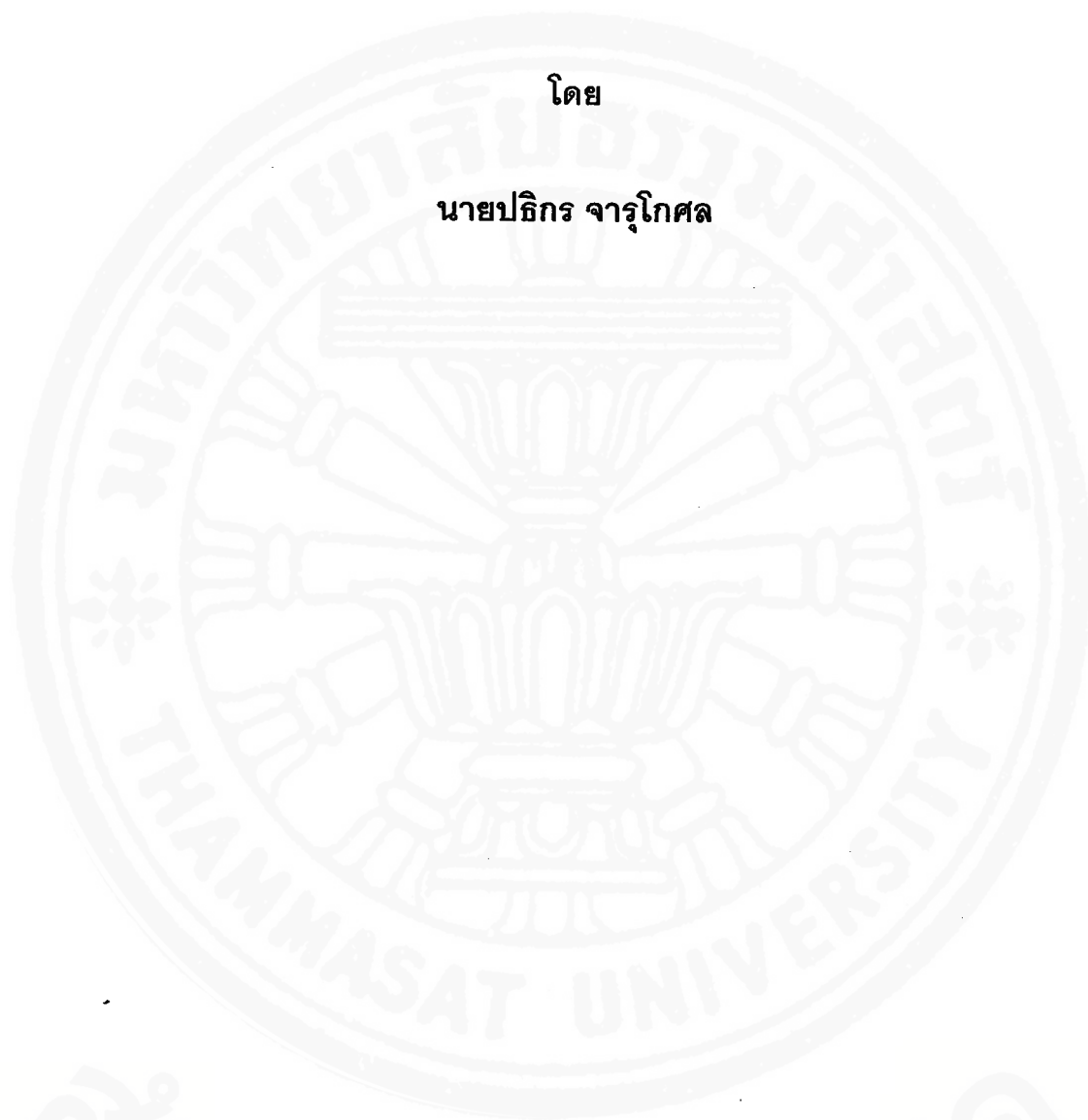

การศึกษาโครงสร้างและพฤติกรรมการแข่งขันของอุตสาหกรรม
การเจียระไนพลอยในประเทศไทย

โดย

นายปรีกร จารุโกศล

งานวิจัยเฉพาะเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2552

อินันทนากา

จาก

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์

งานวิจัยเฉพาะเรื่อง

ของ

นายปธิกร จารุโกศล

เรื่อง

การศึกษาโครงสร้างและพฤติกรรมการแข่งขันของอุตสาหกรรม

การกระจายในพลอยในประเทศไทย

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)

เมื่อ วันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ.2552

อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยเฉพาะเรื่อง

(อาจารย์ ดร.เนศรา สุขพานิช)

กรรมการงานวิจัยเฉพาะเรื่อง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ แต่มบุญเลิศชัย)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปัทมาวดี ชูชุกิ)

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “โครงสร้างและพฤติกรรมการแข่งขันของอุตสาหกรรมการเจียรไนพลอยในประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมการเจียรไนพลอยในประเทศไทย พฤติกรรมการแข่งขันของผู้ประกอบการเจียรไนพลอยในประเทศไทย บทบาทของภาครัฐ และภาคเอกชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการเจียรไนพลอย โดยศึกษาจากการเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามกับผู้ประกอบการ 35 กลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการ

ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างอุตสาหกรรมการเจียรไนพลอยมีโครงสร้างแบบตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด วิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างตลาด อุปสรรคการเข้าสู่ตลาด (Barriers to New Entry) และ ดัชนีการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม (Industrial concentration) ใช้ตัววัดการกระจุกตัว (Concentration Ratio) มาคำนวณ

ด้านพฤติกรรมส่วนใหญ่พบว่า ผู้ประกอบการมีการใช้พฤติกรรมการแข่งขันทางด้านราคา ใกล้เคียงกับพฤติกรรมไม่เกี่ยวกับราคา เนื่องจากสินค้าพลอยไม่มีราคาที่เป็นมาตรฐาน ผู้ประกอบการจะกำหนดราคาตามคุณภาพสินค้าและนำไปขายให้กับลูกค้า รวมถึงการกำหนดราคาโดยดูลักษณะลูกค้าซึ่งเป็นการตั้งราคาเลือกปฏิบัติวิธีหนึ่ง

ในด้านพฤติกรรมที่ไม่เกี่ยวกับราคา ผู้ประกอบการใช้การสร้างความแตกต่างในตัวสินค้าด้วยวิธีการจัดเรียงพลอยตามคุณภาพ สำหรับการหาช่องทางการจัดจำหน่าย และการบริการ จะขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความสัมพันธ์กับลูกค้าของผู้ประกอบการแต่ละราย ซึ่งมีการแข่งขันที่รุนแรงมาก

ในด้านการช่วยเหลือของภาครัฐและภาคเอกชน ภาครัฐจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย ภาคเอกชนเป็นผู้เสนอและผลักดันนโยบาย ภาครัฐจะใช้นโยบายผ่านหน่วยงานต่างๆ ภาคเอกชนได้แก่สมาคมผู้ค้าอัญมณีไทยและเครื่องประดับเป็นหน่วยงานที่ประสานงานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน แต่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะได้รับความช่วยเหลือน้อยซึ่งภาครัฐและภาคเอกชนได้มีการออกนโยบายช่วยเหลือหลายด้านแก่ผู้ประกอบการ

ปัญหาที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมเกิดจากภาวะเศรษฐกิจโลก มีผลกระทบต่อ อุตสาหกรรมการเจริญในพลอยทำให้เกิดปัญหาทางด้านการผลิตในเรื่องเงินทุนหมุนเวียนและการขาดประสิทธิภาพในการบริหารของผู้ประกอบการ ปัญหาการเลิกจ้างแรงงานพบว่าในปี 2552 ผู้ประกอบการจะมีการเลิกจ้างแรงงานเป็นจำนวนมาก และปัญหาการขาดการช่วยเหลือจากภาครัฐและภาคเอกชนต่อผู้ประกอบการที่ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือมากเท่าที่ควร

การแก้ไขปัญหาลูกค้าผู้ประกอบการควรมีการปรับตัวเพื่อรับมือกับปัญหาภาวะเศรษฐกิจโดยการลดการผลิต ผลิตสินค้าตามคำสั่งซื้อของลูกค้า และควรมีการหาตลาดใหม่ๆมากขึ้น สำหรับภาครัฐและภาคเอกชนควรมีการช่วยเหลือด้านการผลิต และจัดจำหน่ายให้กับผู้ประกอบการมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะสมาคมผู้ค้าอัญมณีไทยและเครื่องประดับควรมีการสร้างเชื่อมั่นให้กับผู้ประกอบการด้วย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเนื่องจากการให้คำปรึกษา คำแนะนำที่ดีและมีประโยชน์จาก อาจารย์ ดร. เณศรา สุขพานิช อาจารย์ที่ปรึกษาในการทำงานวิจัย รวมทั้งขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ แต่มบุญเลิศชัย กรรมการงานวิจัย ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะจนกระทั่งงานวิจัยฉบับนี้ออกมาสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้จัดทำขอขอบพระคุณ โครงการเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ ที่ได้เปิดโอกาสทำงานวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้จัดทำ

ขอขอบพระคุณบิดา มารดาที่ให้กำเนิด เลี้ยงดูอบรมจนทำให้ผู้จัดทำเติบโตและประสบความสำเร็จ ผู้จัดขอมอบงานวิจัยนี้เป็น กตเวทิตา แต่ บิดา มารดา และขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ โดยเฉพาะเพื่อนเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 10 ทุกคนที่ให้กำลังใจจนผู้จัดทำสามารถทำงานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ หากมีข้อบกพร่องแต่ประการใด ผู้จัดทำของน้อมรับไว้ด้วยความเคารพยิ่ง

ปธิกร จารุโกศล

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
สารบัญตาราง.....	(7)
สารบัญภาพประกอบ.....	(9)
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	9
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	9
1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	10
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
1.6 นิยามศัพท์.....	11
1.7 โครงสร้างของสารนิพนธ์.....	13
2. แนวคิดทางทฤษฎีและงานวิจัยในอดีต.....	15
2.1 ทฤษฎีโครงสร้างตลาด.....	16
2.1.1 โครงสร้างตลาด.....	16
2.1.2 อุปสรรคการเข้าสู่ตลาด.....	20
2.1.3 ดัชนีการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม.....	21
2.2 ทฤษฎีพฤติกรรมในตลาด.....	23
2.2.1 พฤติกรรมทางด้านราคา.....	23
2.2.2 พฤติกรรมที่ไม่เกี่ยวกับราคา.....	32
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36

	หน้า
3. วิธีการศึกษา.....	41
3.1 การวิเคราะห์โครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมการเจียระไนพลอย ในประเทศไทย.....	41
3.3.1 ลักษณะทั่วไปของอุตสาหกรรม.....	41
3.3.2 การเข้าและออกตลาดของผู้ประกอบการ.....	43
3.3.3 การวัดอัตราการกระจุกตัว.....	44
3.2 การวิเคราะห์พฤติกรรมการแข่งขันของผู้ประกอบการเจียระไนพลอย ในประเทศไทย.....	44
3.2.1 พฤติกรรมทางด้านราคา.....	44
3.2.2 พฤติกรรมที่ไม่เกี่ยวกับราคา.....	45
3.3 การวิเคราะห์บทบาทของภาครัฐและภาคเอกชนที่มีต่ออุตสาหกรรม การเจียระไนพลอย.....	45
3.4 วิธีการเก็บข้อมูล.....	49
4. ภาพรวมอุตสาหกรรมการเจียระไนพลอยและบทบาทภาครัฐ ภาคเอกชน.....	50
4.1 ภาพรวมอุตสาหกรรมการเจียระไนพลอยของไทย.....	50
4.2 การนำเข้าและการส่งออก.....	52
4.3 บทบาทและนโยบายของภาครัฐที่มีต่ออุตสาหกรรม.....	57
4.3.1 ด้านการส่งเสริมการลงทุนและการผลิต.....	57
4.3.2 ด้านการส่งเสริมการส่งออก.....	59
4.4 บทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาอุตสาหกรรม.....	60
4.4.1 การสนับสนุนและการส่งเสริมภาคเอกชน.....	60
4.4.2 การหาช่องทางการจัดจำหน่ายและการบริการ ขนส่งสินค้า.....	61
4.5 การดำเนินนโยบายอุตสาหกรรม.....	62
5. ผลของการศึกษา.....	65
5.1 โครงสร้างอุตสาหกรรมการเจียระไนพลอยในประเทศไทย.....	65
5.1.1 ลักษณะทั่วไปของอุตสาหกรรม.....	65

	หน้า
5.1.2 การเข้าสู่อุตสาหกรรมและอุปสรรคของผู้ประกอบการ.....	89
5.1.3 การกระจุกตัวของอุตสาหกรรม.....	96
5.2 พฤติกรรมการแข่งขันของผู้ประกอบการเจียระไนพลอยในประเทศไทย.....	99
5.2.1 พฤติกรรมทางด้านราคา.....	99
5.2.2 พฤติกรรมไม่เกี่ยวกับราคา.....	103
5.2.3 ความได้เปรียบทางด้านพฤติกรรม.....	107
5.3 บทบาทของภาครัฐ ภาคเอกชนและการแก้ไขปัญหาที่มีต่ออุตสาหกรรม การเจียระไนพลอย.....	109
5.3.1 การช่วยเหลือของภาครัฐและภาคเอกชน.....	109
5.3.2 ปัญหาและการแก้ไขในอุตสาหกรรม.....	115
6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	126
6.1 บทสรุป.....	126
6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	128
6.2.1 ด้านการลงทุนและการผลิต.....	129
6.2.2 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย.....	129
6.2.3 ด้านภาครัฐและภาคเอกชน.....	130
6.2.4 ด้านผู้ประกอบการ.....	130
6.3 ข้อจำกัดในการศึกษา.....	131
6.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	131
บรรณานุกรม.....	132
ภาคผนวก	
ก โครงสร้างตลาดแยกตามขนาดโรงงาน.....	138
ข รายชื่อผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการเจียระไนพลอย.....	147
ค แบบสอบถาม.....	151

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1	1
1.2	5
1.3	5
2.1	19
2.2	26
2.3	28
4.1	53
4.2	54
4.3	55
4.4	56
5.1	66
5.2	67
5.3	68
5.4	69
5.5	71
5.6	72
5.7	74
5.8	76
5.9	78
5.10	79
5.11	80
5.12	81

	หน้า
5.13 แสดงการให้ความสำคัญขั้นตอนการผลิตพลอย.....	83
5.14 แสดงการให้ความสำคัญการผลิตเจียรระโน.....	84
5.15 แสดงการให้ความสำคัญในการผลิตรูปทรงและรูปแบบการเจียรระโน.....	86
5.16 แสดงการให้ความสำคัญการจัดคุณภาพพลอยเจียรระโน.....	87
5.17 แสดงลักษณะการผลิตพลอยของผู้ประกอบการเจียรระโน.....	88
5.18 ข้อมูลการเข้าสู่อุตสาหกรรมของผู้ประกอบการ.....	90
5.19 แสดงถึงการให้ความสำคัญการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรม การเจียรระโนพลอยหลังเข้าอุตสาหกรรม.....	91
5.20 ความสำเร็จเปรียบเทียบของปัจจัยในอุตสาหกรรม.....	95
5.21 ค่าการกระจุกตัวอุตสาหกรรมการเจียรระโนอัญมณีตาม วิวัฒนาการของอุตสาหกรรม.....	97
5.22 วิธีการกำหนดราคาของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการเจียรระโนพลอย.....	100
5.23 แสดงอันดับวิธีการกำหนดวิธีขายสินค้า.....	100
5.24 ความสำเร็จเปรียบเทียบทางด้านพฤติกรรม.....	107
5.25 ข้อมูลผู้ประกอบการต่อการช่วยเหลือของภาครัฐ.....	109
5.26 แสดงจำนวนครั้งของการช่วยเหลือจากภาครัฐและภาคเอกชน	111
5.27 แสดงถึงการรู้จักนิคมอุตสาหกรรมของผู้ประกอบการ.....	114
5.28 แสดงถึงผลกระทบจากปัญหาในอุตสาหกรรม.....	116
5.29 แสดงถึงปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอีก 6 เดือนข้างหน้า.....	118
5.30 ปัญหาด้านการผลิตของผู้ประกอบการ.....	120
5.31 ปัญหาด้านการจัดจำหน่ายของผู้ประกอบการ.....	122
5.32 ปัญหาด้านการช่วยเหลือจากภาครัฐและภาคเอกชน.....	123
5.33 แสดงถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาของผู้ประกอบการ.....	124

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
1.1 มูลค่าการส่งออกสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับช่วงปี พ.ศ. 2520 – 2551.....	3
1.2 อัตราการขยายตัวการส่งออกของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ ช่วงปี พ.ศ. 2520 - 2551 เทียบปีต่อปี.....	3
1.3 โครงสร้างอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับไทย.....	6
1.4 ขั้นตอนการผลิตอัญมณีและเครื่องประดับประเภทพลอย.....	8
2.1 การตั้งราคาแบบเลือกปฏิบัติขั้นที่หนึ่ง.....	24
2.2 การตั้งราคาแบบเลือกปฏิบัติขั้นที่สอง.....	25
2.3 การวางตำแหน่งสินค้าในตลาด.....	29
2.4 การตั้งราคาโดยบวกเพิ่มจากต้นทุนโดยพ่อค้าคนกลาง.....	31
2.5 ช่องการจัดจำหน่ายทางตรงโดยไม่ผ่านคนกลาง.....	33
2.6 ช่องการจัดจำหน่ายทางตรงโดยผ่านคนกลาง.....	34
3.1 ผลกระทบของพฤติกรรมการแข่งขันและนโยบายรัฐและเอกชนที่มีต่อ โครงสร้างตลาด.....	48
5.1 แสดงสัดส่วนของเม็ดพลอย.....	85